

Zondag 18 december 2011, Nieuwe kerk

ds Johan Meijer

Schriftlezing: Lucas 1: 26-38

preek

gemeente van de Heer, die wij verwachten: Jezus Christus, lieve mensen van God,

De aankondiging van Jezus geboorte is een van de bijbelse verhalen waar in de loop van de eeuwen ongelooflijk veel schilderijen van zijn gemaakt. Een schildering van de ontmoeting van Gabriël en Maria heet *annunciatie*, aankondiging.

In het verhaal zien we heel uiteenlopende emoties bij Maria. Eerst is zij zeer geschokt, dan vraagt zij zich af wat die begroeting wel betekent, vervolgens de vraag: maar hoe zal dat dan kunnen, want ik heb nog geen gemeenschap gehad, en uiteindelijk is er overgave en zegt Maria: Hier ben ik, de dienares van de Heer, laat er met me gebeuren wat u me hebt gezegd.

Deze emoties zijn in schilderijen over de annunciatie zichtbaar aan de stand van Maria's handen. Die laten zien dat ze schrikt, dat ze in zichzelf nadenkt wat dit te betekenen heeft, dat ze zich afvraagt hoe het dan zal moeten en dat zij zich met geopende handen opent voor wat de engel haar heeft gezegd.

Die engel heet Gabriël. Gabber van God betekent dat: vriend van God. Een aankondig-engel, zo wordt hij ook wel genoemd.

En die komt zomaar op bezoek. Nou ja, zomaar...?

Kortgeleden hebben de catechisanten de film *The Nativity Story* gezien. Deze film vertelt het verhaal over Jezus'geboorte zo dat de verhalen van Matthëus en Lucas samengevoegd zijn.

Het begin van de film schildert Nazareth, de plaats waar Maria woont. De maagd Maria, die zelf zegt dat ze nog geen gemeenschap heeft gehad met een man. Het meisje Maria, want zo kun je het woord dat altijd met maagd vertaald is ook vertalen. Meisje Maria, jong nog, bijna huwbaar, maar dat was in de cultuur van haar tijd al bij het begin van het vrouw worden. Meisje Maria kan een jaar of twaalf, dertien geweest zijn. Dan was je als joodse volwassen: zoon of dochter van de wet. Ze kan zo oud geweest zijn als de dochter van Jairus. Voor ons misschien een vreemd idee, maar in haar tijd heel normaal. Evengoed dat het normaal was om uitgehuwelijkt te worden, en de film laat zien dat Maria is uitgehuwelijkt aan Jozef. Zo verteld Lucas het ook. Er stond altijd: tot een maagd die ondertrouwd was met een man genaamd Jozef. De nieuwe vertaling zegt: naar een meisje dat was uitgehuwelijkt aan een man die Jozef heette.

Dat was dus haar toekomst. Over een tijdje getrouwd, vrouw van de plaatselijke timmerman. Als het huwelijk ook nog gezegend zou worden met kinderen, zou Maria als een eerbare vrouw door het leven gaan. Hopend dat de toekomstige echtgenoot een beetje goed voor haar zou zijn, want als je uitgehuwelijkt wordt weet je dat maar nooit. Overigens: als verliefdheid en grote aantrekkingskracht het begin is van een relatie is dat ook geen garantie dat het altijd goed zal gaan.

Wat de film heel duidelijk neerzet en wat ook wel veel indruk op me heeft gemaakt is de omstandigheid waarin Nazaret zich bevindt en waar dus de inwoners van Nazareth mee moeten leven en dat is constante dreiging. De macht over Israël is in handen van de Romeinen en die zijn buitengewoon hardvochtig en zeer gewelddadig en bovendien extreem gemeen. Heb je met al je kracht een beetje oogst van het land kunnen halen, komen zij het roven. Heb je niet genoeg te bieden in hun ogen, dan ben je zo een kind kwijt. Zonder mededogen worden dochters en zonen uit Nazareth ontvoerd en tot slaaf gemaakt.

En je wilt dan niet weten wat die kinderen allemaal mee moeten maken, als zij in de handen zijn van hen die meer macht hebben. Zelfs als je dacht je kinderen toe te vertrouwen aan goede handen, aan mensen die leven als vrienden van God, kun je niet zeker weten of het wel goed komt, getuige het rapport Deetman dat deze week met zulke onthutsende aantallen slachtoffers van misbruik kwam.

Je leven niet veilig, dat was Nazareth in de tijd van Maria. En dan was het uiteraard ook nog een dorp, waar het als in ieder dorp gonste van de roddels en de waardeoordelen. Wie bepaalt war eerzaam is: dat doet ook de publieke opinie.

Dus vind ik het niet zo vreemd dat Maria zich een ongeluk schrok bij het bericht dat zij zwanger zou worden. Wat zou het dorp daar wel niet van zeggen? En haar aanstaande echtgenoot, die zou haar vrijwel zeker verlaten... En dan zou het gedaan zijn met Maria... Op de drempel van het volwassen leven zou haar toekomst al voorbij zijn, net als bij het dochttertje van Jaïrus...

Dat dat allemaal door haar heen gegaan kan zijn, lijkt mij heel logisch. En dan mag die engel Gabriël heten, vriend van God, maar wat komt die hier toch melden? Wat doet deze engel, wat doet deze God mij aan? De vraag die ook andere geroepenen zich soms kunnen stellen. Waarom ik? Waarom roept U mij? Waarom kiest U mij?

Maar Maria is uitgekozen, door de hemel is zij uitverkoren, omdat God met Nazaret, met Israël met heel de wereld die onder het juk van geweld en onrecht leeft, een nieuw begin te maken. Een pril begin. Een zuiver begin. Een vonkje. Een sprankje. Een glimlach van een vriend van God.

Blijkbaar raakt Maria overtuigd van de goede intenties van de aankondig-engel. En let wel: in een omgeving waar je niemand kunt vertrouwen, is dat wel bijzonder, dat Maria doorkrijgt dat wat zij hier hoort en meemaakt goed is. En zij opent haar handen en zegt: laat er met me gebeuren wat u hebt gezegd.

Laat dat vonkje nieuw leven, laat dat sprankje nieuwe toekomst maar in mij groeien.

Bij haar gebeurt dat letterlijk in de vorm van een zwangerschap. Zwanger worden is niet voor iedereen weggelegd. En dat levert bij mensen die dat wel heel graag zouden willen pijn en verdriet op. En voor hen kan kerst met een zwangere Elisabeth en een barendende Maria en een kindje in een kribbe daarom heel pijnlijk zijn. En daar mogen wij met elkaar best wat meer oog en oor voor hebben. Voor vrouwen die graag moeder hadden willen zijn, voor mannen die graag vader hadden willen worden.

Toch denk ik dat we het verhaal van Maria's ontmoeting met de Vriend van God ook geestelijk kunnen en mogen lezen. En proberen te bedenken dat wijzelf Maria zijn, die bezoek krijgen van een gabber van God, die ons aankondigt dat er toekomst mag zijn, en dat de Geest van God een vonk van nieuw leven in ons zaaien wil. En dat die vonk mag aangroeien tot een vlam van hoop en nieuw vertrouwen. En natuurlijk schrik je, zeker als je niet meer zo in toekomst geloofde. En natuurlijk denk je: wat heeft dit te betekenen? En uiteraard vraag je je af hoe het allemaal zal gaan en hoe het dan zal moeten. Maar misschien gaan uiteindelijk ook je handen open en zeg je: ik ben bereid om te geloven in een nieuw begin voor mijzelf, voor mijn omgeving, voor de wereld om mij heen.

Mocht er een vriend van God bij je op bezoek komen, mocht je er een tegenkomen, op je werk, op je school, op straat of waar dan ook... weer haar of zijn aanbod niet te snel af en probeer bij jezelf naar binnen te kijken of er niet toch nog wat ruimte is voor een nieuwe begin van leven vol waarde.

Amen